
422

Besluit van 8 juli 1978 ter uitvoering van het bepaalde in artikel 1, tweede lid, van de Wet buitengewoon pensioen 1940-1945, houdende de omschrijving van de categorieën van personen op wie deze wet van overeenkomstige toepassing zal zijn

Wij Juliana, bij de gratie Gods, Koningin der Nederlanden, Prinses van Oranje-Nassau, enz., enz., enz.

Op de voordracht van de Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk van 15 juni 1978, Hoofdafdeling Verzetsdeelnemers en Vervolgden, nr. 62243, mede namens Onze Minister van Financiën;

Gelet op artikel 1, tweede lid, van de Wet buitengewoon pensioen 1940-1945 (Stb. 1977, 493);

Gezien de adviezen van de Buitengewone Pensioenraad en de Stichting 1940-1945;

De Raad van State gehoord (advies van 28 juni 1978 nr. 14);

Gezien het nader rapport van de Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk van 6 juli 1978, Hoofdafdeling Verzetsdeelnemers en Vervolgden, nr. 63969;

Hebben goedgevonden en verstaan:

Artikel 1

In dit besluit wordt verstaan onder:

«vrijheidsberoving»: opsluiting door de vijand in concentratiekampen, gevangnissen of andere verblijfplaatsen met permanente bewaking;

«anti-nationaal-socialistische activiteiten»: activiteiten, waaraan een het nationaal-socialisme afwijzende gezindheid ten grondslag lag en welke hebben bestaan uit spionage of contra-spionage, sabotage, medewerken aan het ongeoorloofd verlaten van het toenmalige Duitse grondgebied door tegenstanders van het nationaal-socialisme dan wel het schrijven, drukken of verspreiden van tegen het nationaal-socialisme gerichte geschriften.

Artikel 2

Tot de in artikel 1, tweede lid, van de Wet buitengewoon pensioen 1940-1945 (Stb. 1977, 493), bedoelde categorieën van personen behoren zij, gedurende de oorlogsjaren 1940-1945 Nederlander zijnde:

1. die in de gebieden binnen Europa, met uitzondering van Nederland, welke waren bezet door of onder controle stonden van de vijand, handelingen hebben verricht, welke waren zij binnen Nederland verricht, zouden worden aangemerkt als deelneming aan het binnenlands verzet;

2. die binnen Europa, in verband met het verzet van derden, vrijheidsberoving hebben ondergaan dan wel door de vijand zijn mishandeld of ter dood zijn gebracht;
3. die binnen Europa, in verband met het verzet van derden, lichamelijk letsel hebben bekomen dan wel het leven hebben verloren;
4. die binnen Europa als gijzelaars vrijheidsberoving hebben ondergaan;
5. die vóór de vijandelijke bezetting van Nederland, aldaar of van daar uit anti-nationaal-socialistische activiteiten hebben verricht en in verband daarmee vrijheidsberoving hebben ondergaan dan wel door de vijand zijn mishandeld of ter dood gebracht;
6. die ná 15 mei 1940, met de bedoeling om een persoonlijke bijdrage te leveren aan de oorlogvoering:
 - a. vanuit bezet gebied in Europa naar Engeland zijn uitgeweken en daarna een persoonlijke bijdrage aan de oorlogvoering hebben geleverd;
 - b. vanuit bezet gebied in Europa naar Engeland zijn uitgeweken maar wegens ziekten of gebreken, welke zijn ontstaan of verergerd door of in verband met het uitwijken, geen persoonlijke bijdrage hebben kunnen leveren aan de oorlogvoering;
 - c. vanuit bezet gebied in Europa naar Engeland hebben getracht uit te wijken en die in verband met deze poging om uit te wijken het leven hebben verloren, vrijheidsberoving hebben ondergaan, door de vijand zijn mishandeld of ter dood gebracht dan wel wegens ziekten of gebreken, welke door of in verband met het uitwijken zijn ontstaan of verergerd, Engeland niet hebben kunnen bereiken.

Artikel 3

De Buitengewone Pensioenraad kan, na verkregen instemming van de Minister van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk, met personen, die behoren tot de in artikel 2 omschreven categorieën, gelijkstellen degenen, wier omstandigheden tijdens de oorlogsjaren 1940–1945 een zodanige overeenkomst vertonen met die van personen behorende tot eerder bedoelde categorieën, dat het niet van toepassing verklaren van dit besluit een klaarblijkelijke hardheid zou zijn.

Artikel 4

Dit besluit treedt in werking met ingang van de tweede dag na de datum van uitgifte van het Staatsblad, waarin het wordt geplaatst en werkt terug tot 1 januari 1978.

Lasten en bevelen, dat dit besluit en de bijbehorende nota van toelichting in het Staatsblad zullen worden geplaatst en dat daarvan afschrift zal worden gezonden aan de Raad van State en de Algemene Rekenkamer.

Soestdijk, 8 juli 1978

Juliana

De Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk,
J. G. Kraaijeveld-Wouters

De Minister van Financiën,
F. H. J. J. Andriessen

Uitgegeven de *tiende* augustus 1978

De Minister van Justitie a.i.,
D. S. Tuijnman

NOTA VAN TOELICHTING

Algemeen

Bij beschikking van de Minister van Binnenlandse Zaken van 24 januari 1952, nr. 44348, is ingesteld de Commissie van Advies inzake hulpverlening op de voet van de Wet buitengewoon pensioen 1940-1945. Deze commissie had tot taak de Minister te adviseren omtrent de aanvragen, ingediend door personen op wie de Wet buitengewoon pensioen niet van toepassing was, doch die letsel hadden bekomen in verband met het verzet.

Aan deze personen en aan hun nabestaanden konden door de Minister uitkeringen worden verleend overeenkomstig de bepalingen opgenomen in de Wet buitengewoon pensioen 1940-1945.

In het kader van de harmonisatie en coördinatie van de wetten en regelingen, welke voor de slachtoffers van de Tweede Wereldoorlog in het leven zijn geroepen, is door de Regering besloten eerdergenoemde commissie op te heffen en de onderscheidene categorieën van uitkeringsgerechtigden rechtstreeks in de Wet buitengewoon pensioen op te nemen.

Bij brieven van 15 juli 1977 en 17 augustus 1977, gericht aan de Voorzitter van de Tweede Kamer der Staten-Generaal (kamerstukken 13 976, nrs. 1 en 2) heeft de toenmalige Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk deze beslissing van de Regering kenbaar gemaakt.

In verband hiermede is met ingang van 1 januari 1978 in artikel 1, tweede lid, van de Wet buitengewoon pensioen 1940-1945 (Stb. 1977, 493) de bepaling opgenomen, dat bij algemene maatregel van bestuur categorieën van personen worden aangewezen op wie de wet van overeenkomstige toepassing zal zijn.

In het onderhavige ontwerp-besluit zijn deze categorieën nader omschreven. Bij deze omschrijving is aansluiting gezocht bij de in de loop der jaren door de Adviescommissie Bijzondere Uitkeringen en de Ministers van Maatschappelijk Werk en van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk gevolgde gedragslijn inzake het toekennen van uitkeringen op de voet van de Wet buitengewoon pensioen 1940-1945.

Voor de goede orde wordt nog opgemerkt dat aan de uitvoering van dit besluit geen meer-kosten zijn verbonden omdat het in casu gaat om een continuering van de gedragslijn, zoals die vóór 1 januari 1978 werd gevolgd.

Artikelen

Artikel 2

In het eerste lid van dit artikel zijn opgenomen de Nederlanders die in het buitenland verzet hebben gepleegd. Tot deze categorie van personen behoren onder meer degenen, die door de bezettende macht van Nederland zijn tewerkgesteld en die tijdens deze tewerkstelling sabotagehandelingen of andere daden hebben verricht, welke tot doel hadden de vijand schade te berokkenen.

Het is evident dat bij de beoordeling van dergelijke handelingen dezelfde maatstaven dienen te worden aangelegd als bij de beantwoording van de vraag of soortgelijke binnen Nederland verrichte handelingen zouden kunnen worden aangemerkt als binnenlands verzet.

De leden 2 en 3 hebben betrekking op personen, die het slachtoffer zijn geworden van verzetshandelingen welke door anderen werden verricht. In het tweede lid is hierbij met name gedacht aan slachtoffers van represaillemaatregelen en van andere daarmee vergelijkbare acties van de vijand.

Het derde lid beoogt onder de werkings sfeer van de wet te brengen de personen tegen wie door de vijand weliswaar geen daadwerkelijke actie is ondernomen, doch die het leven hebben verloren dan wel gewond zijn geraakt tijdens verzetshandelingen van anderen of tijdens acties van de vijand tegen verzetsgroepen of individuele deelnemers aan het verzet.

Tot de gijzelaars bedoeld in het vierde lid dienen tevens te worden gerekend degenen, wier gevangenneming en/of opsluiting door of namens de bezettende macht van Nederland een gevolg was van maatregelen, welke door het voormalige Nederlands-Indische Gouvernement in verband met het uitbreken van de oorlog in Europa werden getroffen tegen Duitse staatsburgers die in het voormalige Nederlands-Indië woonachtig waren.

Zowel door de Adviescommissie Bijzondere Uitkeringen als door de beslissende instantie zijn in de loop der jaren eveneens aangemerkt als gerechtigden voor een bijzondere uitkering op de voet van de Wet buitengewoon pensioen degenen, die voor de oorlog anti-nationaal-socialistische activiteiten, zoals omschreven in artikel 1, hebben verricht. Het criterium daarbij was, dat, in verband met het verrichten van deze activiteiten, door de vijand tijdens de oorlogsjaren vergeldingsacties tegen de desbetreffende personen moeten zijn getroffen.

In verband met het vorenstaande is deze categorie van personen in het vijfde lid van artikel 2 van het voorliggende ontwerp opgenomen.

In de gevallen waarin de vóór de oorlog verrichte anti-nationaal-socialistische activiteiten niet geheel voldoen aan de in artikel 1 opgenomen begripsomschrijving kan de Buitengewone Pensioenraad overwegen om toepassing te geven aan de zogenaamde anti-hardheidsbepaling, vervat in artikel 3.

In het zesde lid zijn opgenomen de zogenoemde Engelandvaarders. Het gaat hierbij om personen, die na de capitulatie van Nederland vanuit bezet gebied in Europa zijn uitgeweken naar Engeland met de bedoeling om vandaaruit een persoonlijke bijdrage te leveren aan de oorlogvoering. Het is niet noodzakelijk, dat hun inzet aldaar geleid moet hebben tot terugkeer naar bezet gebied (bombardementsvluchten, droppings, etc.).

Het leveren van een persoonlijke bijdrage aan de oorlogvoering kan bij voorbeeld ook uitsluitend in Engeland hebben plaatsgevonden of in landen niet behorende tot Europa.

Ook zijn tot 1 januari 1978 als uitkeringsgerechtigden aanvaard degenen, die als gevolg van hun uitwijken vanuit bezet gebied zodanige ziekten of gebreken hebben bekomen, dat zij hun voornemen om een persoonlijke bijdrage aan de oorlogvoering te leveren niet meer hebben kunnen realiseren of om die reden Engeland niet hebben kunnen bereiken, dan wel wier pogingen om uit te wijken door de vijand zijn verijdeld en tegen wie in verband daarmee maatregelen zijn getroffen.

Artikel 3

In artikel 2 van het onderwerpelijke besluit is een omschrijving gegeven van de meest voorkomende groepen van personen op wie de Wet buitengewoon pensioen 1940-1945 per 1 januari 1978 van overeenkomstige toepassing zal zijn.

Het is echter zeer wel denkbaar dat zich gevallen kunnen voordoen waarin personen niet strikt voldoen aan één der omschrijvingen neergelegd in artikel 2, doch die niettemin in verband met het verzet in zodanige omstandigheden verkeren dat het een klaarblijkelijke hardheid zou zijn hen van de voorzieningen ingevolge de Wet buitengewoon pensioen 1940-1945 uit te sluiten.

In verband hiermede komt het wenselijk voor de Buitengewone Pensioenraad de bevoegdheid te verlenen om in een zodanige situatie meergenoemde wet van overeenkomstige toepassing te verklaren.

De Staatssecretaris van Cultuur, Recreatie en Maatschappelijk Werk,
J. G. Kraaijeveld-Wouters

De Minister van Financiën,
F. H. J. J. Andriessen